

УСІ МИ РОДОМ З МАЛИХ БАТЬКІВЩИН

У столичній інформагенції RegioNews відбулася прес-конференція, організована Національною спільнотою краєзнавців України і громадською організацією “Вікімедіа Україна”. Вона була присвячена 50-річчю від початку видання 26-томної “Історії міст і сіл України” і водночас 97-й річниці з дня народження відомого українського вченого, академіка Петра Тронька, одного з творців цього енциклопедичного видання. Тож було пошановано і пам’ять видатного науковця, який минулої осені пішов з життя, залишивши по собі велику наукову спадщину, багато добрих справ на ниві історії і краєзнавства.

У прес-конференції взяли участь заступник голови НСКУ, старший науковий співробіт-

ри і побуту в Пирогово — ім’я цього видатного краєзнавця. Щодо видання “Історії міст і сіл України” зазначила, що це була величезна за обсягом робота тисяч істориків і краєзнавців. Але за останні десятиліття нагромаджено багато нових матеріалів. Особливо пожвавилася ця робота зі становленням незалежної Української держави. Відтак дуже актуальною є потреба нового видання історії міст і сіл. Ще 1999 року було розпорядження Президента України про таке видання. На жаль, на практиці справа не зрушилася з місця. Між тим, протягом ХХ століття з мапи України зникли тисячі населених пунктів, здебільшого сіл. Причини — війни, голодо-

ник Інституту історії Національної Академії наук України, кандидат історичних наук Руслана Маньковська, директор Інституту державного управління і права Київського національного університету культури і мистецтв, доктор історичних наук Валентина Бездрабко, голова правління Громадської організації “Вікімедіа Україна”, заступник головного редактора газети “Слово Просвіти” Євген Букет, виконавчий директор ГО “Вікімедіа Україна” Юрій Пероганич.

Руслана Маньковська озвучила пропозицію громадськості присвоїти одному з дітищ Петра Тронька — Національному музею архітекту-

ри, депортації, ексцеси індустріалізації (наприклад, затоплення територій штучними морями), так звана “безперспективність” сіл. Цей процес триває й сьогодні. Тому стоїть питання відтворення історії не лише існуючих населених пунктів, а й тих, що зникли.

Причини зволікання з перевиданням історії міст і сіл відомі: у держави чомусь весь час не вистачає на це уваги і ресурсів — людських, фінансових. Тому, зазначила Руслана Маньковська, завдання громадськості — спонукати державні структури видати працю, і до цієї роботи Співка краєзнавців готова активно долучитися.

Звичайно, нині ситуація зовсім інша, ніж у 60—70-ті роки минулого століття, коли видавався багатотомник. Тоді рішенням уряду було створено спеціальні наукові колективи для написання й видання історії міст і сіл, подібні структури створили на місцях, при обласних і районних органах влади, усе профінансувала держава. Не на останньому місці у влади була суто політична, ідеологічна мотивація — показати, що наша історія “починається від Жовтневої революції”, що саме за комуно-радянської влади завирувало світле життя на наших теренах.

Безумовно, у 26-томнику відчутна ідеологізація, зазначила Валентина Бездрабко. Але не можна й применшувати значення того проекту, адже було зібрано і опубліковано великий фактологічний матеріал. Його обов’язково треба перевидавати, додавши нові дослідження, у руслі української, а не радянської історії. У цьому є нагальна потреба, і у нового проекту історії міст і сіл велике майбутнє.

На відміну від часів півстолітньої давнини нині у висвітленні нашої історії, нагородженні й відтворенні колосального краєзнавчого матеріалу ми можемо спиратися на таке потужне явище часу, як Інтернет. Про це наголосив Євген Букет. Він зазначив, що українська Вікіпедія має статті

про кожен із 27 тисяч населених пунктів України. Цього року Вікіпедія уклала угоду з Національною спілкою краєзнавців щодо розміщення на своїх сторінках матеріалів з історії населених пунктів. Вікімедійний проект “Історія міст і сіл України” діє з березня. Буде використано і фактологічний матеріал з друкованого видання “Історії”, 20 томів його вже доступні в Інтернеті, оцифровуються й інші томи. Громадська організація “Вікімедіа Україна” має намір зберегти “Історію міст і сіл УРСР” як пам’ятку, розмістивши з часом відскановані томи у Вікіджерелах. А цитатами з енциклопедії доповнити вже існуючі статті про населені пункти.

Юрій Пероганич зазначив, що існує низка правових моментів щодо відтворення у Вікіпедії виданих томів “Історії”, наприклад, щодо прав власності на те видання. Але все це можна залагодити задля спільної справи — відтворення багатогранної історії наших населених пунктів. А кожен з них має цікаве минуле. Не випадково ж 39 міст України визнані історичними містами, зокрема Київ, Чернігів, Львів, Кам’янець-Подільський.

Учасники прес-конференції закликали істориків, краєзнавців, усіх, кому не байдужа наша історія, долучатися до збору матеріалів про свою малу батьківщину, свої міста і села. Врешті, хоч би хто де нині мешкав, усі ми родом звідти, з рідного краю.

Роман Подкур (м. Київ)

НАУКОВО-ДОКУМЕНТАЛЬНА СЕРІЯ КНИГ «РЕАБІЛІТОВАНІ ІСТОРІЄЮ» У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

У статті досліджуються політичні передумови появи видавничого проекту науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією» та роль членів Національної спілки краєзнавців України у підготовці книг обласних томів.

Ключові слова: «Реабілітовані історією», краєзнавці, спогади, державний терор.

Незалежність України спричинила трансформацію свідомості у політичної та інтелектуальної еліти, населення, поставила на порядок денний проблему самоідентифікації. Базовим елементом процесу стала ліквідація ідеологічних обмежень в історичних дослідженнях.

Національна історична наука мала на меті довести власну спроможність проводити наукові розробки, що не обмежувалися прокрустовим ложем «класової ідеології». У радянський пері-

од історія Україна інтерпретувалася як регіональний варіант російської історії, де головною темою було вивчення «віковичних прагнень українців до дружби з великим російським народом». Всі події і податі української історії, що не вкладалися у подану схему, підлягали нещадному осудженню [1]. Так, довгі роки замовчування проблеми створення функціонування системи політичного контролю за громадянами СРСР, переслідування інакомислячих призвели до її політизації та акту-